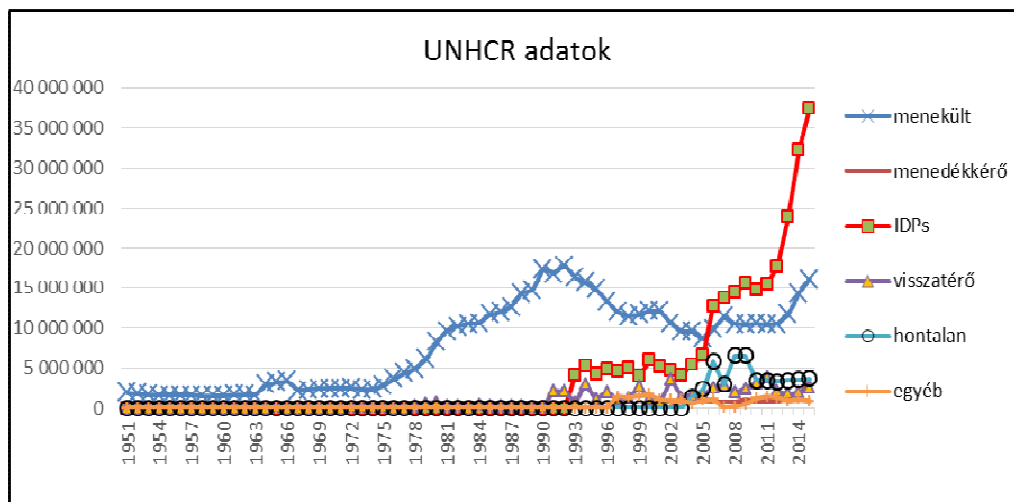

MINDEN LEGYEN AZ AMI, A KRUMPLILEVES LEGYEN KRUMPLILEVES...

„Tagadhatatlanul remek találmány egy ilyen általános név megalkotása, mellyel egész szemléletek egy szóval leírhatók. Ha egy rendszerre egyszer megtaláljuk a megfelelő nevet, akkor a többi már magától jön, és nem kell fáradoznunk azon, hogy a rendszer sajátosságát pontosabban megvizsgáljuk.”¹

65,3 millió ember él menekültként a világban – derül ki az ENSZ Menekültügyi Főbiztoságának (UNHCR) éves Global Trends jelentéséből, írja a nol.hu.² Megdöbbentő az adat és a jelenség, ami mögötte van. Pedig a kijelentés ebben a formában nem is igaz. Ugyanis a média (részben a funkciójából eredően) és nem ritkán a politika tudatosan, de talán még többször felületes ismeretből, alulinformáltságból eredően rosszul, vagy pontatlanul használ fogalmakat, kifejezéseket. Nem mindegy milyen fogalmakat, kijelentéseket használunk, mert más-más tevékenységek, okok állnak mögötte, de főleg, mert teljesen eltérő jogkövetkezményeket hordoznak magukban. Nézzük a tényeket.

Forrás: UNHCR statisztikai bázis³ alapján a szerző által készített ábra.

¹ Schelling, Friedrich Wilhelm Joseph: Filozófiai vizsgálódások az emberi szabadság lényegéről és az ezzel összefüggő tárgyakról. Attraktor, Máriabesnyő-Gödöllő, 2010. 10. o.

² <http://nol.hu/kulfold/soha-ennyien-nem-menekultek-a-vilagon-1620337> (Letöltés ideje: 2016.06.20.)

³ http://popstats.unhcr.org/en/overview#_ga=1.40527458.1369775289.1463327035 (Letöltés ideje: 2016.06.20.)

Az ábra jól szemlélteti, hogy emelkedő a trend, sőt az elmúlt három év adatai extrém kiugróak és folyamatos emelkedést jeleznek, de nem a menekültek számában. A menekültek száma az elmúlt tíz évben a 8,5 millióról megduplázódott és 2015-ben már több mint 16 millió menekültet tartottak nyilván a földünkön. Az igazi emelkedést és a drasztikus növekedést viszont a belső menekülők számának exponenciális megemelkedése okozta, mivel egy évtizede még „csak” négy millióan tartoztak ebbe a csoportba, de 2015-ben már (több mint a regisztrált menekültek duplája) 37,5 millióan voltak kénytelenek hazájukon belül menekülni. Ezen kívül abban az évben további 3,2 millióan kérvényezték a nemzetközi menekült státuszt, 2,5 millió főt igyekeztek visszaintegrálni a menekülésük után, 3,7 millióan viszont hontalanul kénytelenek élni, míg az ún. egyéb kategóriába is 870 ezer ember tartozott. Mindezek együtt adják ki a 63,9 millió⁴ menekülni kényszerült, akiket a bolygónkon menedékre szorulóként regisztrál az ENSZ erre szakosodott szervezete.

A fogalmak tisztázása előtt célszerű rögzíteni, hogy az ember egyfajta megközelítésben vándorló lény,⁵ ez viszont társadalmilag csak akkor elfogadható, ha az egyes közösségek, társadalmak (kibocsátó, befogadó és tranzit) normális létét, biztonságát nem veszélyezteti e cselekménysor. A vándorlás elméletének legalapvetőbb megállapítása, hogy az ember rendkívüli módon - sok állatfajnál nagyobb mértékben - vándorlásra kész élőlény. Az emberiség történetét meg lehet írni a nagy vándorlások történeteként is. A homo sapiens vándorlások útján terjedt el az egész földön, viszonylag igen rövid idő alatt, mindenesetre gyorsabban, mint bármely állatfaj, és ellentétben a legtöbb állattal, benépesített minden földrészt a Déli-sarkvidék kivételével. A nemzetközi vándorlások nem kivételes folyamatok, hanem hozzátartoznak az emberiség történetéhez, ezért nem csodálkozhatunk azon, hogy a jelenben és a következő évtizedekben is folytatódni fognak.

Mint tudjuk a szükségletek: társadalmi-lakossági igények mindazon termékek, szolgáltatások és tevékenységek iránt, amelyek a társadalmi-emberi lét fenntartásához, a társadalomban élő egyén létezéséhez szükségesek. A szükséglet hiányérzet, amely motiválja a hiányérzet megszüntetésére irányuló tudatos törekvést, és tudatos cselekvést vált ki. Vagyis „Minden tett és állapot *"eredője"* a szükségletek.”⁶

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül – a maslowi elmélet egyfajta korrekciójaként -, hogy a szükségletek időben és térben eltolt kielégítése is megvalósítható. Ez nem jelent mást, minthogy az adott szükséglet szélesebb és teljesebb kielégítésének reményében az ember képes időlegesen bizonyos szükségleteit kielégítetlenül hagyni, jelentős káros következmények nélkül.⁷ Egyfajta értelemben ez a fejlődés alapja, mely a járt utat képes feladni a járatlanért. Vagyis kijelenthető, hogy a migráció lényegét tekintve elsősorban a biztonsági,⁸ illetve más szükségletek kielégítése érdekében végzett tartós helyváltoztatás,⁹ amely más érintett embercsoportok biztonsági és más szükségleteinek kielégítését akadályozhatja, veszélyeztetheti, vagy éppen segítheti is.¹⁰ Ezen antagonisztikusnak tűnő

⁴ UNHCR Global Trends forced displacement 2015. 1.sz. melléklet részletes adatai alapján.

⁵ Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 239. o.

⁶ A. H. Maslow: Elmélet az emberi motivációról. In: Psychological Review, 50. k. 1943. 370-396. o.

⁷ Ezt igazolja például a szörnyűséges megpróbáltatásokon keresztüli vergődést is vállaló migránsok sokasága, akik a jobb lét reményében vágnak neki az ismeretlennek.

⁸ Zsigovits László: Modernkori veszélyek és rendvédelmi robotok, Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVI. Pécs, 2015. 65-67. o.

⁹ Zsigovits László: A határrendészeti képzés felülvizsgálata. Kézirat, Országos Rendőr-főkapitányság Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ, 125-126. o.

¹⁰ Lásd: Ritecz György: Migráció hatásmechanizmusai In: Rédei Mária (szerk.): Magyarországot érintő nemzetközi migráció. KBH Kiadó, Budapest, 2006. 6. fejezet, 71-88. o.

ellentétek között kell a politikának – annak is a politikai és adminisztratív szintjeinek, szerveinek – a minden érintett fél szempontjából legkevesebb kárt és a lehető legnagyobb hasznot (legtöbb szükséglet-kielégülést) hozó megoldási formákat megtalálni és alkalmazni.¹¹

A migráción belül megkülönböztethetünk szinte számtalan megfogalmazást.¹² Az egyik a legális migráció¹³, amikor a migráns, a honi és a célország (valamint amennyiben érintett a „tranzitország” illetve a nemzetközi-) jogi szabályait betartva, önkéntesen lakhelyet változtat, mely során a korábitól eltérő, másik állam területén választja meg az állandó tartózkodási-, vagyis a lakhelyét.

Mindenképpen szükségesnek tartom egy új fogalom bevezetését, mert a gyűjtőfogalom hiánya sok esetben okoz félreértéseket.¹⁴ Menekülők¹⁵ egy gyűjtőfogalom, mely magába foglalja magát a menekülteket, de azokat is akik menekülni kényszerültek és benyújtották már menedék iránti kérelmüket, de az még nem került elbírálásra, ugyancsak ebbe a fogalom körbe tartoznak, azok, akik menekülni kényszerültek, de az országuk (származási, vagy tartózkodási) határain belül keresnek menedéket (belső menekült - IDP), illetve a hontalanok, akik az ENSZ védelmét/segítségét élvezik, és a visszatérő menekültek és/vagy belső menekültek, akiknek még nem fejeződött be a visszaintegrálásuk, valamint az UNHCR egyéb kategóriájába soroltak.¹⁶

A leggyakrabban használt kifejezés a menekült¹⁷ – *refugees*, „*aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezik és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.*”¹⁸ Tehát a menekültnek a konvenció által elismert (státuszt megkapott) menekültet nevezhetjük, ezért is nevezik néha „konvenció menekültnek” ezt a csoportot.

Mindenképpen szükségszerű megjegyezni, hogy megítélésem szerint a menekült fogalom mára elavult, a mai idegenrendészeti problémák jelentős része is ebből eredeztethető, tekintettel arra, hogy az egyes országok érzékelik a definíció elavultságát és igyekeznek a saját viszonyoknak megfelelően valamilyen humánus megoldás találni az adott kérdésre, de ebből csak eltérő értelmezések fakadnak. A Genfi Egyezmény alapvetően a II. világháború, illetve az azutáni népesség mozgás értelmezésére és kezelésére született. Időközben „lezajlott” egy hideg- háború, majd ezután is elmúlt egy negyed évszázad és a definíción nem változtattak, pedig emberek tömegeinek kellett azóta is otthonából

¹¹ Ritecz György - Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetősége. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, 2015. 11. o.

¹² Tudományáganként, országonként is eltérhet, illetve az idők során újak is születnek, mint például a frissnek tekinthető „globalizációs” menekült.

¹³ A szerző alkotta megfogalmazás, jelen esetben nem a demográfia és a szociológia-tudomány szempontjai érvényesültek.

¹⁴ Lásd kiinduló példánkat.

¹⁵ Szerző által készített meghatározás. UNHCR megfogalmazás szerint: forcibly displaced – menekülni kényszerülő (a szerző fordítása), egyszerűbb szóhasználat miatt javaslom a „menekülő” kifejezés alkalmazását.

¹⁶ Vagyis a grafikonon megjelenített valamennyi kategória együttese a menekülők fogalmaköre.

¹⁷ A genfi egyezmény I. a.) cikke szerint.

¹⁸ Megjegyzendő, hogy az UNHCR statisztikáiban a Genfi Konvenciót kiegészítő 1967 évi kiegészítő jegyzőkönyvet és a 1969 OAU Konvenciót is figyelembe veszik.

elmenekülni oly módon, hogy az már nem fér bele a konvenció fogalomkörébe, ezért új fogalmat kellene alkotni. Megítélésem szerint egyrészt a származási ország védelmének igénybevétel hiánya nem szabad, hogy kizáró tényező legyen, mint látjuk a gyakorlatban, ma is a menekülők döntő többsége¹⁹ megalapozott okokból menekül el és mégis lehetséges, vagy elégséges az, hogy az adott ország másik részébe menekül, vagyis belső menekültté válik. Ezen kívül a menekülés okait az adott egyénnek kellene bizonyítani, hogy „személyes üldöztetésben” volt része, pedig polgárháború, háború esetén logikus emberi tevékenység, hogy saját és családja élete, testi épsége megóvása érdekében az adott területről elmenekül, ez a cselekmény mégsem fér bele a konvenció definíciójába. Ezen kívül ma már jól látható, hogy számos olyan eset, szituáció alakul/alakulhat ki, ami miatt logikus és kényszerű lépés a menekülés, és mégsem illeszkedik a jelenlegi fogalomkörbe, ilyen például a természeti katasztrófák, az időjárás-változás, a környezetszennyezés. Mindezekből adódóan célszerű lenne egy új, nemzetközileg is elfogadott fogalmat megalkotni. Javaslom munkadefiníciónak: Menekült az, aki természeti vagy társadalmi változások hatására otthona/tartós tartózkodási helye elhagyására kényszerül és az új körülmények között önellátásra nem képes, így oltalomra/védelemre szorul.²⁰

A menekülők egyfajta alcsoportját képezi a menedékes,²¹ vagy oltalmazott, aki az alábbi megfogalmazás alanya. „A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i 2001/55/EK tanácsi irányelv 2. cikk a) pontja alapján meghatározott definíció”.²² Egyszerűbb, illetve könnyebben használható megfogalmazás szerint,²³ *aki nem felel meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni.* Az angol szövegben „temporary protection” kifejezés szerepel, amely egyaránt fordítható ideiglenes²⁴, illetve átmeneti védelemként.

Meg kell jegyezni, a menekültek és a menedékesek egyaránt az államhatár átlépése során lehetnek legális migránsok, vagy még illegális migránsnak is minősülhetnek, amennyiben jogellenesen lépik át az államhatárt, mivel csak az eljáró hatóságok intézkedései, illetve döntése során minősülnek menekültnek, avagy menedékesnek.

Nézzük a részleteket (menekültet már tisztáztuk). Menedékkérők - Asylum-seekers, azok, akik nemzetközi védelemre vonatkozó igényüket benyújtották, és akiknek menekültstátuszáról még nem született hivatalos döntés, függetlenül attól, hogy mikor nyújtották be.²⁵

Az államhatárok átlépése is egy másik megnevezést indukál, így beszélhetünk nemzetközi migránsról - international migrants, aki átlépett legalább egy államhatárt a migrálása közben és beszélhetünk ún. belső menekültről - internally displaced persons

¹⁹ UNHCR 2014 éves jelentése szerint a menekülők 64,2 %-a.

²⁰ Ritecz György - Sallai János: i.m. 16. o.

²¹ Egyes helyeken „befogadotként” említik. Ezt, mint elkülönített kategóriát nem jeleníti meg az UNHCR statisztika.

²² Részletesen nem ismertetem, mert két oldal terjedelmű a meghatározás.

²³ A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (Met.) 12.§. (1) bek.

²⁴ Met. 2.§. e. pont.

²⁵ UNHCR megfogalmazás a szerző fordításában.

(IDPs), aki viszont a származási országán belül igyekszik menedéket találni természeti, vagy társadalmi katasztrófák elől.²⁶

Visszatérőnek – returnees – tekinthető azok az egykori menekültek és IDP-k, akik visszatértek a származási országukba, illetve lakhelyükre (szokásos tartózkodási helyükre) spontán vagy szervezett formában, de még nem teljesen integrálódtak és még élvezik UNHCR segítségét, támogató tevékenységét.²⁷

Közismert fogalom a hontalan – stateless person –, amit nem szabad összekeverni a menekülttel. A hontalan nem esik a Genfi Egyezmény oltalma alá, nem rendelkezik semelyik állam állampolgárságával, hazáját általában nem üldöztetés miatt hagyta el.²⁸

Egyéb kategóriába tartoznak azok a személyek, akik nem esnek közvetlenül fenti csoportok egyikébe sem, de akikre kiterjed az UNHCR védelme és/vagy segítő tevékenysége, humanitárius vagy egyéb különleges indokok alapján.²⁹

A legális migráció „ellentétpárja” is megvan, az illegális migráció,³⁰ amikor a migráns jogszabályokba ütköző módon kívánja tartós tartózkodási helyét (lakhelyét) egyik országból a másikba áthelyezni. Megkerülhetetlen, hogy az utóbbi időben egyre többen³¹ használják az legális-illegális fogalom pár helyet a reguláris - irreguláris kifejezéseket. Lényegében az irreguláris migrációnak számít az, amikor a származási, a transzfer és a fogadó ország szabályozási normáitól eltérő a nemzetközi vándorlás.³² Vagyis az illegális migrációval szinonimként értelmezhető, de az „illegális” jelzővel szemben megfogalmazott kritika lényege, hogy egy emberi lény semmilyen körülmények közt nem lehet „törvényen kívüli”. A cselekmény (államhatáron való átjutás, vagy a tartózkodás)³³ lehet illegális, de maga a személy nem, így illegális migrációról beszélhetünk, mely azonos az irreguláris migrációval, de a személy csak irreguláris lehet.³⁴

A bevándorló kifejezés természetesen a célország megközelítéséből értendő, így azon migránsokat tekinthetjük ide tartozónak, akik migrációjuk során tartósan³⁵ az adott (nem származási) országban kívánnak „életvitelszerűen” tartózkodni. Problematikus lehet, hogy a bevándorlók gyerekei (ha nem kapják meg az ország állampolgárságát) bevándorlónak számítanak, noha már az ország területén születtek. A másik lehetőség, hogy a külföldön születetteket tekintjük egy ország lakosságába bevándorlónak, tekintet nélkül arra, hogy mi a jelenlegi jogi státuszuk. Ebben az esetben migránsnak számítanak az állampolgárságot szerzett külföldiek is, ugyanakkor ide sorolódnak a hazai állampolgárok átmeneti külföldi tartózkodása alatt született gyerekei is.³⁶ Ha egyik, vagy mindkét szülő

²⁶ UNHCR ezt részletesebben – nyolc sorban – taglalja.

²⁷ UNHCR „returned refugees” és „returned IDPs” definícióinak felhasználásával a szerző által alkotott fogalom.

²⁸ UNHCR statisztikájában csak azok jelennek meg, akik UNHCR hontalan mandátummal rendelkeznek.

²⁹ UNHCR „others of concern” definíciójának felhasználásával a szerző alkotta fogalom.

³⁰ A szerző alkotta megfogalmazás.

³¹ Pl.: Hautzinger Zoltán – Hegedűs Judit – Klenner Zoltán: A migráció elmélete NKE RTK, Budapest, 2014. 17-18. o. illetve CLANDESTINO Kutatási Projekt. Forrás: http://irregular-migration.net/typo3_upload/groups/31/4.Background_Information/4.3.Policy_Briefs_NATIONAL/Hungary_PolicyBrief_Clandestino_Nov09_2_hu.pdf (Letöltés ideje: 2016. 07. 03.)

³² Karoliny Eszter - Mohay Ágoston: Az illegális migráció szabályozása. Forrás: <http://www.itvagyunk.eu/htmls/cikkek.html?articleID=33> (Letöltés ideje: 2016.07.03.)

³³ Hautzinger mint állapotban keresi az irregularitás lényegét. Vö: Hautzinger Zoltán: Idegen a büntetőjogban. AndAnn Kft. Pécs, 2016. 12-13. o.

³⁴ Ezzel személy szerint nem értek teljesen egyet, de érveim ismertetését a területi korlátok nem teszik lehetővé.

³⁵ Ez országonként eltérő általában három, vagy öt esetleg ennél is több évet jelent, míg az érintett személy állampolgárságért folyamodhat.

³⁶ Kovács András: Migrációs helyzetkép Magyarországon. In: Tarrósy István – Glied Viktor – Vörös Zoltán (szerk.): Migrációs tendenciák napjainkban. IDRResearch Kft./Publikon Kiadó, Pécs, 2014. 341. o.

(nagyszülő) külföldön született, az adott személyt „migrációs háttérűnek” lehet tekinteni. Őket nevezzük másod-, vagy harmad generációs bevándorlónak, migránsnak. Értelemszerűen a bevándorlás ellentéte is létezik, ez a kivándorlás, mely csupán annyiban tér el, hogy a származási ország szémszögéből közelíti meg a migrációt, viszont jelentős mértékben eltérő érdekek és hatások jellemzik.³⁷

Gyakran használatos kifejezés az ún. „gazdasági migráns” kifejezést sokan azonosítják a bevándorlóval. Elvileg a gazdasági migráns kizárólagos motivációja a gazdasági előny szerzés. Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy a migráció során általában több tényező és motivációs ok eredményeként valósul meg maga a migráció.

Az európai migrációs kérdések körében a schengeni térség kapcsán is tisztázandó néhány kérdés. Ugyanis gyakran még szakmai körökben is téves értelmezés terjedt el. Hazánk³⁸ az EU csatlakozási szerződés (3 cikk) szerint az Unió taggá válásunkkal együtt a „schengeni család” tagjává is vált. Az más kérdés, hogy az I. mellékletnek megfelelően a schengeni acquis több eleme, illetve része még nem volt alkalmazható, illetve még nem kellett alkalmaznunk³⁹. Ezek „leegyszerűsítve” megfogalmazva a belső határokon a határforgalom ellenőrzése még folyt, a rendészeti⁴⁰ szervek közötti együttműködést még nem kellett (de lehet) a SVE szerint végrehajtani, a vízum eljárások rendje, illetve a Schengeni Információs Rendszer alkalmazása is az ún. „teljes jogú” schengeni csatlakozástól vált aktuálissá. A hazai példánál maradvá 2004. május 01-jével Magyarország az EU-nak és ezzel együtt a schengeni térségnek is a tagja lett. 2007. december 21-től hazánk szárazföldi határai, majd 2008. március 30-tól már a légi határok vonatkozásában is teljes jogú schengen taggá vált.

Az EU, illetve a schengeni határrendszet vizsgálata elképzelhetetlen a külső és a belső határ fogalmának tisztázása nélkül.

Belső határok:

- a) a tagállamok közös szárazföldi határai, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat is;
- b) a tagállamok belső légi járatok indítására és fogadására szolgáló repülőterei;
- c) a tagállamok tengeri, folyami és tavi kikötői, amelyek rendszeres belső kompjárat céljára szolgálnak.⁴¹

Külső határok: a tagállamok szárazföldi határai, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat, tengeri határokat és repülőtereket, folyami, tengeri és tavi kikötőket, amennyiben ezek nem belső határok.⁴²

Kevésbé közismert, hogy ideiglenes külső határok – temporary borders – is léteznek, mely kevésbé elterjedt,⁴³ de mind jogilag, mind a gyakorlatban használatos, ez pedig nem más, mint a „régí” és új (még nem teljes jogú) tagállamok, valamint az egy

³⁷ Lásd: Ritecz György: Migráció hatásmechanizmusai In: Rédei Mária (szerk.): i.m. 6. fejezet, 71-88. o.

³⁸ A „tízék” egyikeként.

³⁹ Kovács Gábor: A határőrségi csapaterő határrendészeti alkalmazásának szükségessége, elvei, módszerei és lehetőségei. Határőrségi Tanulmányok 2001/6. 3-115. o.

⁴⁰ A normatívák rendőri együttműködésésként említik, de ez is egy tipikus fordítási és értelmezési hiba következménye, ugyanis a benne rejlő feladatokat döntően nem csak a rendőrségek, hanem a határőrizeti szervek, vámszervek, csendőrség, stb. hajtja félre. Lásd például a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 40-41. cikkeinek részletes felsorolását a szervekről.

⁴¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex). 2. cikk. 1. bek.

⁴² Uo. 2. cikk. 2. bek.

⁴³ Commission of the European Communities Brussels, 6.4.2005 COM(2005) 123 final Establishing a framework programme on Solidarity and Management of Migration Flows for the period 2007-2013, 2. cikk.

időben csatlakozott új tagállamok közös szárazföldi határszakaszai. Ami azt jelenti, hogy az EU és a teljes jogú schengeni csatlakozás közötti időben ezeken a határszakaszokon lényegében a külső határra előírt szabályok az irányadók⁴⁴, de némi „könnyítések” megengedhetők, így pl. az ún. egy megállásos ellenőrzés.⁴⁵ Ilyen jelenleg a magyar-román és a magyar-horvát határszakasz.

A fentiek kapcsán célszerűnek látszik magát a rendszert is definiálni. A Schengen Aquis Rendszer (SAS) az egyes tagállamok és a közösség kompetens hatóságainak és más érintett szervezeteknek egy olyan egységes szemléleten alapuló tevékenységi rendszere, amely a meglévő emberi erőforrások, eszközök és technológia, illetve ismeretek és tudás felhasználásával, az EU-s és a schengeni szabályok egységes és következetes alkalmazásával, a preventív intézkedések koordinált működtetésével, az irányítási és ellenőrzési feladatok összehangolt realizálásával a személyek, az áruk és szolgáltatások szabad mozgásának magas szintű biztosítása mellett a tagállamok és polgárai, illetve a közösség területén tartózkodó valamennyi személy határbiztonsági szükségleteinek kielégítésére, valamint a hatékony migrációkezelésre irányul.⁴⁶

A 2015 évi Európában kialakult migrációs események kapcsán még egy kifejezést meg kellett tanulni, ez a „továbbáramoltatás” politikája.⁴⁷ Ez azt jelenti a Schengeni határ-ellenőrzési kódex 5. cikkely határátlépés helyére, idejére, módjára vonatkozó előírásai nem valósulnak meg és a 6. cikkelyben rögzített beutazási feltételek nem kerülnek ellenőrzésre, sőt a határátlépés után hatósági asszisztálással, vagy attól függetlenül haladnak tovább a migránsok egy másik államterületére. Vagyis kontrolálatlan migráció valósul meg, nem történik meg az átlépők személyazonosítása, a beutazási-, tartózkodás feltételeinek ellenőrzése, ezen belül annak ellenőrzése, hogy adott személy jelenthet-e valamilyen veszélyt, biztonsági kockázatot a közösségre, illetve az itt tartózkodókra. Nem is beszélve arról, hogy az irreguláris migránsokra vonatkozó regisztráció és ujjnyomatok rögzítése is elmarad ilyenkor.⁴⁸

A lehetőségekhez mérten igyekeztem a migrációt érintően áttekinteni a napjainkban használatos és sajnos nem ritkán keveredő fogalmakat és ezeket tisztázni. Megítélésem szerint szükséges lenne a rendészet tudomány alapfogalmait és fogalmi rendszerét tisztázni, rögzíteni. Ugyanis egy tudománynak, tudományágnak egyik jellemzője a sajátos fogalmi rendszer megléte és ennek egységes használata. Sajnálatos módon, a rendészettudomány területén ez még hiányzik. Ezt tapasztalom többek között az elmúlt évek PhD védései, doktori szigorlatai során, illetve a disszertációkban, amikor fiatal doktoranduszoktól várjuk el, hogy rendet rakjanak és az olykor antagonisztikusnak tűnő ellentmondások között (pl. rendészet-rendvédelem, tudomány-e a rendészet) és helyesen, következetesen használják a fogalmakat, amelyekben még mi is bizonytalanok vagyunk.

⁴⁴ Kovács Gábor: A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. *Határőr Tudományos Közlemények XVI.* Pécs, 2015. 221-231. o. Kovács Gábor: A határrendészetben ható néhány általános elv fejlődése és változása „Schengen” után, *Magyar Rendészet 2008/1-2.* 131-144. o.

⁴⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex). 18. cikk.

⁴⁶ Ritecz György – Sallai János: i.m. 77-105. o.

⁴⁷ Nem véletlen a „politika” szó megjelenése ebben az összefüggésben, mert itt nem a végrehajtó szervek döntéséről van szó.

⁴⁸ A Bizottság közleménye az Európai parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a tanácsnak a schengeni rendszer helyreállítása – ütemterv, COM (2016) 120 final, Brüsszel, 2016. 03. 04.

Annak ellenére, hogy a rendészettudomány gondolat és fogalomkörében szinte megszámlálhatatlan tanulmány, sőt kötet született, mi több összeállításra került egy rendészeti szöszedet is, érezzük, hogy még sincs kialakult egységes és még kevésbé konszenzussal elfogadott fogalom rendszerünk, mintha elbeszelnénk egymás mellett. Nem véletlenül kezdeményezte Varga János még 2011-ben az egységes európai uniós határrendészeti terminológia kialakítását⁴⁹ és a Rendészeti Szöszedet pontosítását⁵⁰. Pedig van rendészettudományi doktori iskolánk és van MTA-n rendészeti albizottságunk is, már tizenkét éve sikeresen működik a Magyar Rendészettudományi Társaság. Nem tudom pontosan mi lenne a tökéletes megoldás, talán az albizottságnak létre kellene hoznia egy munkacsoportot az érintett és a témában járatos szakértőkből, akik kidolgozhatnák a tudomány ág fogalomrendszerét és ezt tudományos vitákon véglegesíthetnék. Meggyőződésem, hogy csak ennek birtokában lehet megalapozott és eredményes a rendészettudományi doktori képzés.

⁴⁹ Varga János: A határrendészeti kutatások új kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XII. Pécs, 2011. 204. o.

⁵⁰ Varga János: A Magyar Rendészettudományi Társaság képzési tevékenységének megújítása. Határrendészeti Tanulmányok 2013/2. 27. o.